tulevikus tulu loota. Avaliku heakorra eest nõutakse suuremat hoolitsemist. Selleks peetakse vajalikuks linna puhtust tõsta, liiklemist kergendada, tervishoiuolusid parandada, ammukavatsetud linna-tapamaja käima panna, veevärk sisse seada. Ka haridusolude korraldamiseks nõutakse agaramat tegevust. Et linnas „hirmsalt lokkama löönud" liigkasuvõtmist tagasi tõrjuda, selleks soovitatakse „avalik laenumaja" asutada.

Valimistele olid ilmunud 513 valijat, kuna esitatud kandidaatide arv ulatus 119-ni. Kõige rohkem sai hääli K. A. Hermann (454), kelle poolt hääletasid ka sakslased. „Oleviku" toimetaja A. Grenzstein ei pääsenud volikogusse, — sai ainult 173 häält. Sakslased tulid valimistelt täieliste võitjatena. Nagu valimistel, oli ka nende tagajärgede hindamisel eestlaste keskel tunduvaid lahkhelisid. „Postimees" (1898, nr. 42) peab sakslaste võidu põhjuseks, et „Eesti erakonnal mitte sündsaid kandidaate polnud üles pandud". Grenzstein peab eestlaste kaotuse põhjuseks „kahe Eesti doktori tööd, kes meie hääled viimasel silmapilgul uue nimekirjaga lahku ajasid" (A. Grenzstein, Ajaloo album, lk. 253). Üks neist doktoritest oli K. A. Hermann. „Postimees" (1898, nr. 43) lõpetab oma valimistehinnangu lootusega, „et valitud mehed kõige hoolega meie linna elanikkude nõudmisi püüavad täita", juurde lisades, et kaaskodanikud oma soove ja nõudmisi tulevikus rohkem hakkavad avaldama ja linnavolikogu tegevust avalikult arvustama. — Grenzstein aga saadab valimiste puhul kubernerile kaebuse 40 allkirjaga, millele dr. Hermann oli keeldunud alla kirjutamast. Kaebusest hoolimata kinnitati linnavalimised siiski.

1902. a. linnavalimised teostuvad eestlaste ja sakslaste vastastikuse kokkuleppe vaimus ja on säärastena viimased Tartu omavalitsuse ajaloos. Kokkuleppe järele on eesti komiteel õigus omalt poolt üles seada 20 kandidaati, kuna sakslastel see arv on 25; puuduvad 15 kandidaati esitatakse vastastikusel kokkuleppel. „Postimees" (1902, nr. 8) nimetab seda sobitust „heaks nähtuseks", „rõõmustavaks eduks". Mõni nädal hiljemini, valimiste eel, mis olid 9. II., võetakse sealsamas veel kord lähemalt eesti ja saksa kokkuleppe kohta sõna ja põhjendatakse selle vajadust. Eriti rõhutatakse eesti erakonna jõuetust ja korraldamatust. Polemiseerides nende vastuhelidega, mis kokkuleppe puhul avaldatud, toonitatakse, „et Eesti erakonnal oma tuleviku ja üleüldsuse seisukohalt mitte täiesti soovitav ei oleks olnud praegusel ajal meie linna omavalitsuses enamust oma kätte kiskuda", sest 1) langeks siis kogu vastutus eesti erakonna peale ja 2) eestlased olevat linna majapidamises veel vilumata; „siis oleks teistel, kes asja põhjalikult tunnevad ja meie mehi mõjusalt arvustada võivad, kerge näidata, et Eesti mehed linnavolikogus lausa jõledusi korda saadavad". Arvatavaks tagajärjeks peetakse säärasel korral eestlaste poolehoiu vähenemist, kuna nüüd aga olevat võimalus õppida („Post." 1902, nr. 28, 31). Nii anti „Eesti erakonnale" tema häälekandja poolt täielik alaeasuse tunnistus. Et see kokkulepe siiski olupolitiliselt oli küllalt põhjendatud ja viljakate tagajärgedega, selgus eriti hilisemate valimiste tulemusist.

Peale kokkuleppe-kandidaatide esines 1902. a. valimistel veel üks eestlaste rühm Heinrich Laas'iga eesotsas, mida „Postimees" (nr. 33) nimetas „väikeseks pesakonnaks". Selle iseseisva rühma menu oli hoopis väike, kuna kokkuleppekandidaadid rõhuva häälte-enamusega läbi viidi. Kõige rohkem sai hääli ühine kandidaat, senine linnapea Viktor v. Grevingk (699). Eesti erakonna juhile Jaan Tõnissonile anti 643 häält. Valimiste tagajärgi nimetab eesti valimiskomitee juhataja J. Tõnisson „meie ülikooli-linna ja kodumaa avalikus elus tähelepandavaks

Tartu, lk. 156